

УДК 339.13.027

О. О. Гарматюк, к. е. н., доцент, Ю. П. Дишкант, аспірант
(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА
НА ОСНОВІ ВНУТРІШНІХ РЕСУРСІВ СФЕРИ
ПРИВАТНОГО БІЗНЕСУ У КОНТЕКСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

O. O. Garmatiuk, Ph.D., Assoc. Prof., Y. P. Dyshkant

**FEATURES OF DEVELOPMENT OF THE REGIONAL SYSTEM OF
ENTREPRENEURSHIP ON THE BASIS OF INTERNAL RESOURCES OF THE
SPHERE OF PRIVATE BUSINESS IN THE CONTEXT
OF CRISIS MANAGEMENT**

Швидкість і глибина перетворень сучасної економіки обумовлюють фокусування наукового пошуку на аспекті генерації перспективних ресурсів розвитку регіональної системи підприємництва. Система антикризового управління підприємницькою діяльністю представляє собою комплекс узгоджених елементів, які, взаємодіючи між собою, діагностують ознаки та прояви кризи, сприяють її подоланню, подальшому поверненню підприємницьких структур до стабільного функціонування та створюють необхідні умови для подолання негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність підприємств.

До складових елементів антикризового управління належать: суб'єкт та об'єкт, мета, пріоритетні цілі та завдання, основні принципи, функції, методи та критерії оцінки ефективності проведення антикризових заходів [2, с. 51].

Проблема пошуку ресурсів розвитку регіональної системи підприємництва у сучасних умовах якісно змінюється завдяки глибоким і взаємозалежним перетворенням, ініційованим на різних рівнях організації господарських зв'язків. В умовах затяжної стагнації, загострення просторової конкуренції та дії обмежень допуску до зовнішніх фінансових і технологічних ринків зростає значення внутрішніх ресурсів розвитку регіональної системи підприємництва. При цьому у фокусі пошуку зазначених ресурсів закономірно виявляється сфера малого та середнього приватного бізнесу, що володіє недостатніми дослідженими, але, як свідчить закордонний досвід, значними ресурсами, затребуваними з метою створення зон нового росту, упорядкування зв'язків внутрішнього середовища, збільшення конкурентоспроможності тощо.

Проблеми, з якими зіштовхнулася регіональна система підприємництва, орієнтують дослідників у виборі основних напрямків пошуку внутрішніх ресурсів її розвитку. У даному відношенні фокусування пошуку зазначених ресурсів на сфері приватного малого та середнього бізнесу обумовлює першочергова увага до суб'єктних, організаційних й інституціональних ресурсів розвитку, оскільки тут досягається необхідний баланс між "попитом" регіональної системи підприємництва та "пропозицією" малого та середнього бізнесу приватної сфери. Разом з тим, приватний малий і середній бізнес в умовах "нової економічної реальності" суттєво розширює свою участь у розвитку зазначеної системи по багатьох напрямках.

На сьогодні приватна сфера малого та середнього бізнесу має значні можливості у вирішенні завдань структурної реорганізації регіональної системи підприємництва: становлення та розвитку кластерів, нових індустріальних районів й інших форм просторової організації господарських зв'язків території. Разом з тим, такі можливості потребують адекватного середовища реалізації, але руйнуються при адміністративному тиску. Вони затребувані для продуктивної реструктуризації досліджуваної системи, оскільки вона орієнтована на формування територіальних плацдармів ефективного бізнес-росту, що створюють нові конкурентні переваги. У перетворенні регіональної системи підприємництва затребувані інституційні ресурси сфери приватного малого та середнього бізнесу, у першу чергу, ресурси самоорганізації та системного упорядкування ринкових зв'язків. Разом з тим, досвід інституційних перетворень регіональної системи підприємництва свідчить про істотний ризик формування інституційних пасток, у які втягуються та відчужуються від завдань розвитку даної системи засобів зазначеної сфери.

До факторів кризового менеджменту слід віднести наступне.

1. Динаміка приросту частки накопичених інвестицій і приросту частки інноваційної продукції свідчить про те, що вітчизняна система підприємництва функціонує інерційним чином, при цьому її розвиток фактично не має місця;

2. Частка корпорацій-нерезидентів постійно зростає на шкоду позиціям територіальної сфери приватного малого та середнього бізнесу, причому такий ріст підсилюється у кризових ситуаціях, що відображає фокусування кризових факторів на зазначеній сфері.

3. Частка інноваційної продукції у сфері приватного малого та середнього бізнесу залишається вкрай незначною, що свідчить про те, що дана сфера тяжіє до інерційного способу ресурсної участі у розвитку системи підприємництва, не володіючи необхідним потенціалом для ресурсної підтримки глибоких технологічних, організаційних й інституційних змін.

4. Оцінювання рівня довіри суб'єктів зазначеної сфери до влади регіонів і підтримки їх у генерації ресурсів є вкрай низькими, що відповідає інерційному або десцендентному способам забезпечення розвитку регіональної системи підприємництва ресурсами сфери приватного малого та середнього бізнесу; в обох випадках ресурси зазначеної сфери використовуються неефективно, без адаптації до “нової економічної реальності” і імперативам постіндустріальних перетворень. Разом з тим, відзначимо слабкий ріст вказаних оцінок упродовж останніх двох років, що викликано розгортанням економічної політики у напрямку посилення підтримки власних виробників [1, с. 121].

Гострота кризової ситуації на мезорівні української економіки, коли у ряді регіонів прослідковується різке зниження ВВП через військові дії, а доходи населення теж різко впали, змушує територіальні органи влади й управління, а також суб'єктів сфери приватного малого та середнього бізнесу використовувати засади антикризового менеджменту, активізувати пошук нових форм узгодження інтересів, можливостей росту та відповідних стимулів для генерації якісно нових ресурсів і розширення участі зазначеної сфери у розвитку регіональної системи підприємництва. Досліджувана сфера приватного бізнесу має специфічні суб'єктні можливості, що здобувають високу цінність у кризовій ситуації.

Література

1. Васильєва Т.А., Афанасьєва О.Б. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління: монографія. Суми: Вид. “Ярославна”, 2013. 488 с.
2. Гринько Т.В. Стратегія як інструмент антикризового управління на підприємстві // Економіст, 2013. № 8. С. 51-53.